

מאיפה מתחילים?

תקשורת תומכת וחליפית- תת"ח

ד"ר רחמי ניידין רחון בית ספר "מעבר לקשת" 18.9.2022

מיתוסים על תת"ח

מטרת ההשתלמות: הקניית ידע בשימוש בתת"ח וטכנולוגיה מסייעת עבור צוותים במערכת החינוך.

תלמיד:

מס' שעות אקדמיות	נחשף להורצאה
3 - פרונטלי	מיתוסים, בחירה והערכה (מטרת תת"ח דינמית)
2 - זום	אוצר מילים- מהות הכל
2 - זום	דוגמאות לסוגי לחות ושימוש במת"ח בחיי בית הספר

המטרה של תקשורת היא להבעת צרכים ורצונות

לרוב האנשים ברוב המצבים קשר חברתי בין אישי חשוב יותר מהבעת צרכים ורצונות

המטרה של תקשורת היא להבעת צרכים ורצונות

- התערבות תת"ח תפחית את המוטיבציה של הילד לעבוד על הדיבור
- ילדים צריכים להיות בגיל כרונולוגי מסוים כדי שיתחילו לתקשר בסיוע של אמצעי תת"ח
- ילד עם חסכים קוגניטיביים חמורים לא יכולים ללמוד להשתמש במערכת תת"ח
- השימוש במכשירי פלט קולי מתאים רק לילדים בעלי יכולות קוגניטיביות גבוהות
- התאמת מערכת תת"ח היא באחריות קלינאית התקשורת
- טכנולוגיה מסייעת ותקשורת תומכת וחליפית הן אותו הדבר
- הוא עדיין לא בוחר- אז אין צורך בלוחות תקשורת

ילד עם חסכים קוגניטיביים חמורים לא יכולים ללמוד להשתמש במערכות תת"ח

- ילד עם חסכים קוגניטיביים חמורים יכולים ללמוד להשתמש במערכות תת"ח.
- אין אפשרות לנבא את יכולתו של ילד לרכוש תת"ח.
- התערבות תת"ח היא פרטנית ולוקחת בחשבון את היכולות והקשיים של הילד ואת הצרכים האישיים שלו.

התערבות תת"ח תפחית את המוטיבציה של הילד לעבוד על הדיבור

- התערבות תת"ח הולכת בקורלציה עם שיפור בדיבור, אפילו במצבים בהם לא ניתן כלל טיפול בדיבור.
- מחקרים מוכיחים כי גם ילדים בעלי התפתחות נורמלית מפתחים שפה דבורה ומציגים יכולות תקשורתיות בגילאים מוקדמים מהמקובל, כאשר מתקשרים איתם בדיבור ובשפת סימנים במהלך הינקות.
- מחקרים הראו כי השימוש בתת"ח באוכלוסיה של ילדים מאוד צעירים עודד את התפתחות הדבור הספונטני שלהם.

Cummings and Williams 2000, Keen, Sigafoos & Woodyatt. 2001, Ronski & Sevcik.1997 Millar et. Blischak, 1999, al. 2006, Schlosser and Wendt 2008
Ronski et al. 2010

לכל משתמש תת"ח מתאימים אסטרטגיות תת"ח אחת ואיתה הוא צריך להשתמש בכל מקום

במעגלים חברתיים שונים יבחרו משתמשי התת"ח באסטרטגיות שונות.

http://depts.washington.edu/enables/myths/myths_aac_inter_autism.htm

השימוש במכשירי פלט קולי מתאים רק לילדים בעלי יכולות קוגניטיביות גבוהות

כיום קיים טווח רחב מאוד של מכשירי פלט קולי המאפשרים שימוש מגוון בהקשרים תקשורתיים לכל הילדים ברמות שונות של יכולות שפה ותקשורת.

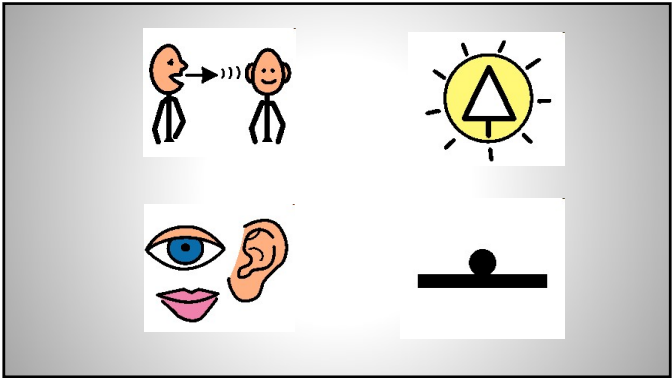
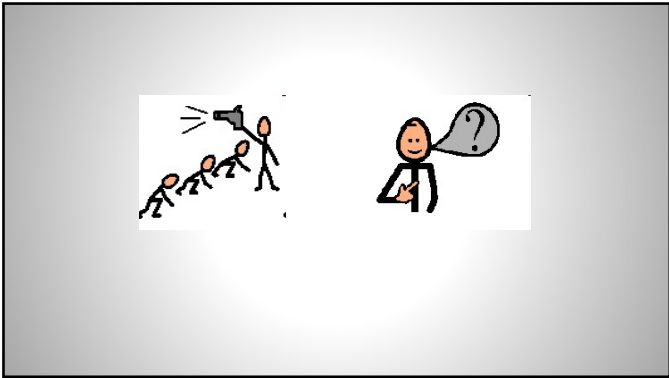
טכנולוגיה מסייעת ותקשורת תומכת וחליפית הן אותו הדבר

טכנולוגיה מסייעת כוללת מגוון רחב של אנשי מקצוע הבקיאים במתן המלצות, החל ממורים לחינוך מיוחד לכאלה האוחזים בתעודת טכנולוגיה מסייעת. תקשורת תומכת וחליפית אינה כזו. בתת"ח, ה'ת' משמעה תקשורת.

תת"ח גורם לילד להיראות שונה, חריג.

- מידת הקבלה של משתמש תת"ח ע"י חבריו גדלה באופן משמעותי ככל שהוא משתתף פעיל יותר בפעילויות בית הספר. אצל ילדים צעירים, מידת הקבלה אינה תלויה בסוג התת"ח בו הוא משתמש.
- בטווח הארוך, ילד יהיה מוגבל יותר אם לא תהיה לו האפשרות להביע עצמו באופן הולם.
- הורים ומורים נוטים להתייחס לתלמיד עם צרכים תקשורתיים מורכבים כבעל יכולת חברתית וקוגניטיבית נמוכה יחסית לחבריו. הציפיות האקדמיות ממנו נמוכות יותר וכתוצאה מכך גם הישגיו.

A cartoon illustration of a young boy with brown hair, wearing a green long-sleeved shirt, sitting at a desk and writing on a white sheet of paper with a yellow pencil. He has a focused expression with his mouth slightly open. The background is a solid red color.

בחירה

- בחירה היא השקפת עולם
- נספק אפשרויות בחירה לאורך כל היום ועל כל דבר
- בחירה היא האטת הקצב
- אסור למנוע מהמשתמש להיחשף לשימוש בתת"ח אם טרם הצליח להוכיח יכולות בחירה
- אין לקבוע את מספר התאים בלוח של ילד לפי יכולת הבחירה הנוכחית שלו. בשימוש בלוח מוכר יש התבססות על הקשר
- זיהוי סמלים אינו תנאי לחשיפה ללוחות תקשורת

בחירה

- בחירה זה לא רק אתה רוצה זה או זה....
- בחירה היא האטת הקצב (לבנא מה יקרה ולהיות מסוגל להגיב)

בחירה היא פועל יוצא של אפשרויות

מתי לעשות?

תמיד!!!!

חשיפה לפני הכל

מה לעשות?

לספק אורה שמעודדת בחירה. אטמוספירה..חממה.יש לי אפשרויות וזה משנה!! זה ישפיע על הסובבים אותי.

הדגמה- לבחור את המילים: אני בוחרת מה להגיד. עכשיו נלך לשחק.... מה נבחר..יש לי כדור..בועות סבון..ומה בא לי?!... אני אבחר בועות סבון.

ALgS- גישה של מודלינג להבעה

סטים של בחירה תשתית הקשר

- אזור חדש לעומת מוכר
- בסביבה מוכרת קל יותר, למידה מתוך הקשר קלה יותר

חשוב שנזכור -

- אין צורך להכין את הילד לשימוש באמצעי תת"ח
- אסור למנוע מהמשתמש להיחשף לשימוש בתת"ח אם טרם הצליח להוכיח יכולות בחירה

לא נחכה לבחירה כדי לחשוף למערכות של שפה!!

אין לקבוע את מספר התאים בלוח של ילד לפי יכולת הבחירה הנוכחית שלו. בשימוש בלוח מוכר יש התבססות על הקשר- היכרות עם הסמלים בהשוואה לשני סמלים מחוץ להקשר

אז מהו ההבדל בין בחירה לבחירה תקשורתית?

השוואה בין לוח מוכר לבין שני כרטיסים שמוצגים באופן חדש בלי אותו סדר קודם

החלפת סמלים

א. הצבעתי=בחרתי

- פריט/ תמונה בודדת : החלטה על אופן תגובה מוסכם הצבעה, נגיעה, מיקוד מבט, דחיפה, הגשת כרטיס, קול תלוי יכולת מוטורית, קוגניטיבית, ראייה. או קופסת האפשרויות (הכל נכון- כל פריט יקבל תגובה) כפית מעדן..חתול שיר על חתול..שלט הדלקת סרט וכו.

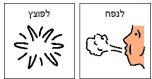
שלב האימון על החזרה יכול להיות שלב ארוך

ב. פריט משמעותי מול : פריט נטראלי

- הילד צריך לסרוק. כבר יש שני דברים. יד מלאה מול ריקה / פריט רצוי מול פריט נטראלי התגובה בבחירה בנטראלי.....

ג. בחירה בתוך אותה פעילות

• בלון :

- לדוגמא- בואי/ לכי, קוביות: לבנות /להפיל, בוקר טוב/לילה טוב
- המטרה- למידה חזרתית של בחירה משמעותית.
- שלב מחייב!! חייב לבחור. אם ימשיך ללחוץ לפוצץ אחרי שפוצצנו או "בואי" אחרי שחזרתי....לא יקרה כלום
- על מנת שתהיה פעילות מהנה חייב להחליף בין אפשרויות.

ד. בחירה בין רצוי ללא רצוי.

- גורמים לא נעימים משתיקים את הלימדה.
- לא סומך שלא יקבל משהו שאינו אוהב.
- אפשרות נטראלית מאפשרת למידה.

ה. בחירה בין שני חפצים / שתי תמונות

- לבדוק הבנה של התמונה בהתאמה לחפץ

• לוח / תמונות?

- גיוון... ושוב גיוון: גירויים שונים, דרכים שונות, לאנשים שונים – הרחבה!!!

ו. בחירה כתגובה לשאלת אינפורמציה

- כדי לעבור למתן אינפורמציה צריך לאמן את הילד להבין את השאלה.
- שונה מלבחור כדי לקבל
- שינוי הכוונה התקשורתית (מבקשה לחפץ, פעולה, מבוגר למתן מידע).
- כל עוד המוטיבציה היא רצון ובקשה הוא בוחר אבל מה קורה כשנשאל: איפה החתול יושב? מה אנחנו מנפחים?

טבלת מטרות תת"ח דינמיות

מתקשר מתחיל- אינו מביע את עצמו באופן סימבולי בצורת אינה, נשען על מסרים לא סימבוליים: הצבעה, קולות, מחוות. נשען מאוד על טישנות הסביבה לצרכיו.

מתקשר תלוי הקשר- בעל יכולת להטות תקשורת סימבולית בהקשר סטטיסטי או עם בן שח סטטיסטי. הקשרים מוגבלים- חסר פאז"א.

מתקשר עצמאי- משתמש תת"ח המתקשר עם שותפי תקשורת מוכרים וזרים על כל נאשא ובכל הקשר

